

מהספר העתידי רמזי טעם עם טעם לשב"ח מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

לע"נ סבי איש החסד ר' איסר ב"ר מאיר קונגיסר - המאירי ט' בשבט התש"כ, דו"ז מלכה בת אדמו"ר רבי שלום האגר מסטרוזניץ (תשמ"ו).

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁבִּיעַ הַשִּׁבְיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקֹד
אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהֶעֱלִיתֶם אֶת-עֲצָמוֹתַי (דרגא תביר) מִזֶּה אֶתְכֶם (שמות
י"ג, יט)

במסכת סוטה (דף יג עב) נאמר: "אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נקרא יוסף עצמות בחייו, מפני שלא
מיחה בכבוד אביו דקאמרי ליה עבדך אבינו ולא אמר להו ולא מידי".¹

רש"י מבאר: "נקרא יוסף עצמות בחייו - שנאמר 'והעליתם את עצמותי מזה' ועודנו חי". ע"כ.

ונרמז בטעמים: וְהֶעֱלִיתֶם אֶת-עֲצָמוֹתַי (דרגא תביר) מִזֶּה אֶתְכֶם, דרגא תביר-דרגתו של יוסף
נשברה, ונקרא בחייו 'עצמות'.

ובס"ד יש להוסיף: דברי יוסף, "והעליתם את עצמותי מזה", נמצאים בתורה פעמיים.

בדברי יוסף לאחיו, בסוף פרשת ויחי (בראשית נ, כה): "וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים
אֶתְכֶם וְהֶעֱלִיתֶם אֶת-עֲצָמוֹתַי (מרכא טפחא) מִזֶּה".

ופעם שניה, ביציאת מצרים, כאן בפרשת בשלח (שמות יג, יט): "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הִשְׁבִּיעַ
הַשִּׁבְיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהֶעֱלִיתֶם אֶת-עֲצָמוֹתַי (דרגא תביר) מִזֶּה
אֶתְכֶם".

מדוע הטעם דרגא תביר, המבטא שדרגתו של יוסף נשברה, ונקרא בחייו 'עצמות', נכתב בפרשת בשלח,
ולא בפרשת ויחי?

נראה בס"ד להסביר ע"פ הנאמר במסכת יבמות (דף עח עב) על הפסוק (שמואל ב כא, א) "וַיְהִי רָעַב בְּיָמֵי דָוִד
שָׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה וַיִּבְקֹשׁ דָּוִד אֶת פָּנָיו וַיֹּאמֶר יְדֹד אֵל שְׂאוֹל וְאֵל בֵּית הַדְּמִים עַל אֲשֶׁר הָמִית
אֶת הַגִּבְעֹנִים".

ה' אמר לדוד שהרעב הוא "אֵל שְׂאוֹל וְאֵל בֵּית הַדְּמִים עַל אֲשֶׁר הָמִית אֶת הַגִּבְעֹנִים", ומסבירה הגמרא שהכוונה
על ששאוּל לא נספד כהלכה ועל שגרם למות הגבעונים.

שואלת הגמרא: "תבע אל שאול שלא נספד כהלכה וקא תבע על אשר המית הגבעונים?" , כלומר יש כאן
תביעות סותרות: אחת לכבודו של שאול ואחת לחובתו!²

¹ יוסף נקרא בחייו 'עצמות' כי שמע שהאחים אומרים על יעקב "עבדך", ולא מחה.

² רש"י שמואל ב כא, א: "ואל תתמה שהרי היה הקב"ה תובע כבודו ותובע סרחונו, שכך כתוב (צפניה ב, ג): אשר
משפטו פעלו באשר משפטו, שם פעלו כך שנינו ביבמות (עח ב)".

מהספר העתידי **רמזי טעם עם טעם לשב"ח** מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

עונה הגמרא: "אין (=כן), דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (צפניה ב, ג) 'בִּקְשׁוּ אֶת יְדֹן כָּל עֲנֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ פָּעִלוּ' - באשר משפטו שם פָּעִלוּ³".

רש"י מבאר: "באשר משפטו - במקום שדנים האדם שם מזכירין פועל צדקותיו".

והנה בפסוק "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ", מרומזת התביעה על יוסף, המרומזת בכך שנקרא 'עצמות' בחייו, אך גם **גדלותו, פעלו**, שהרי זכה שמשה רבנו בעצמו יטפל בעצמותיו, כמידה כנגד מידה על שטיפל בקבורת יעקב⁴.

הוי אומר, באשר משפטו שם פָּעִלוּ, וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף בדרגא תביר, רומז **למשפטו**, דוקא בפסוק הפותח ברמז **לפעלו**: "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ"⁵

שלום המאירי

וַיִּסְעוּ (טרחא) **מִסֶּכֶת וַיֵּחָנוּ בְּאֶתֶם בְּקִצָּה** (טרחא) **הַמִּדְבָּר (שְׁמוֹת יג, כ)**

רבי חיים אלתר פאנעט מבאר⁶: **וַיִּסְעוּ** (טרחא) ... וַיֵּחָנוּ בְּאֶתֶם בְּקִצָּה (טרחא), כדאיתא במדרש (תנחומא ישן פרשת יתרו) שהיו נוסעים **במריבה** וחונים **במריבה**. **וטרחא לשון מריבה**, כמו שכתוב בפרשת דברים (דברים א, יב) "**טְרַחֲכֶם וּמִשְׁאַכֶם וְרִיבְכֶם**".

וַיִּסְעוּ מִסֶּכֶת וַיֵּחָנוּ בְּאֶתֶם (זקף קטן) **בְּקִצָּה הַמִּדְבָּר (שְׁמוֹת יג, כ)**

רבי מרדכי הכהן, שפתי כהן, מבאר: "ויסעו מסוכות ויחנו באיתם. ביום ראשון ויסעו מרעמסס לסוכות יום שני באו לאיתם בקצה המדבר, משם והלאה מדבר שמם אין דרך". ע"כ.

ונרמז בטעמים: וַיֵּחָנוּ **בְּאֶתֶם** (זקף קטן), שתי נקודות, רמז שהיה זה ביום השני.

שלום המאירי

³ בתרגום **יונתן**: "תבעו ית דחלתא ד"י כל ענותני ארעא **דדיני רעותיה עבדו**". נראה שהגמ' מסבירה את הפסוק ע"פ ההקשר שמדבר על בוא יום חרון. הארכת תאור ענני הארץ, היא פרוט זכויותיהם.

⁴ ראה **במשנה סוטה א, ז-ט** (ובתלמוד סוטה דף ט עב): "(ז) בְּמִדָּה שֶׁאֵדָם מוֹדֵד, בָּה מוֹדֵדִין לוֹ... (ט) וְכֵן לַעֲנִין הַטּוֹבָה, ... יוֹסֵף זָכָה לְקַבֵּר אֶת אָבִיו וְאִין בְּאֶחָיו גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, שְׁנֵאֲמַר (בראשית נ) וַיַּעַל יוֹסֵף לְקַבֵּר אֶת אָבִיו, וַיַּעַל עִמּוֹ גַּם רָכָב גַּם פָּרָשִׁים. מִי לָנוּ גְדוֹל מִיוֹסֵף, שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֶלָּא מֹשֶׁה. מֹשֶׁה זָכָה בְּעֲצָמוֹת יוֹסֵף וְאִין בְּיִשְׂרָאֵל גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, שְׁנֵאֲמַר (שמות יג) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ".

⁵ וגדולה מזו, כתב **העמק דבר**, רבי נפתלי צבי יהודה ברלין, הנצי"ב: "ויקח משה וגו'. הפסוק הזה אינו במקומו הראוי לו. אלא בצאת ישראל מרעמסס. שהרי לא היה ארונו של יוסף עומד בסוכות. אלא בא ללמדנו הא דתניא במכילתא יוסף זכה לקבור את אביו כו' מי לנו גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה כו' ולא עוד אלא שעם יעקב עלו עבדי פרעה זקני ביתו ועם יוסף עלה הארון והשכינה והכהנים והלוים וכל ישראל ושבעה ענני כבוד. ולכאורה מה שייכות היו הדברים הנפלאים הללו לארונו של יוסף. וכי בשביל יוסף הלכו. אלא כמו שביארנו בפ' ויחי (בראשית נ, ז) דגם העולים לקבורת יעקב לא כולם עלו לכבודו של יעקב אלא הרבה עלו לכבודו של יוסף, ומהם בצווי יוסף לשמירה, ומ"מ נחשב הכל לכבודו של יעקב עיי"ש. כך בארון יוסף כל מה שעלה עמו נחשב הכל לכבודו, משום הכי סמך הכתוב 'עצמות יוסף' לכאן משום דבסוכות החל כבוד ה' להופיע עם העננים. ונחשב כאלו באו בשביל עצמות יוסף".

⁶ **תפוחי חיים** על טעמי המקרא, רבי חיים אלתר פאנעט מקרלסבורג ואב"ד רמת אביב, ירושלים תשנט.